

Žaljenje u srcima nevjernika

<"xml encoding="UTF-8?">

Žaljenje u srcima nevjernika

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا صَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرَى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا
وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُخَيِّبُ وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٠٠﴾ وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مِتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٠١﴾ وَلَئِنْ مِتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ

O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kada
boj biju: "Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli" – da Allah učini to žaljenjem u srcima
njihovim; a Allah i život i smrt daje, On dobro vidi ono što radite. A ako vi na Allahovom putu
poginete ili umrete, oprost i milost Allahova su zaista bolji od onoga što oni gomilaju. Bilo da
[umrete ili poginete, sigurno ćete se pred Allahom iskupiti].[1]

NAPOMENA

Ovi ajeti pripadaju skupini onih ajeta koji su objavljeni povodom Bitke na Uhudu i govore o
nevoljama s kojima su se muslimani suočili zbog posljedica poraza. Muslimani su u toj bici
pretrpjeli prvi veliki poraz, a ogroman broj ubijenih je kod njih izazvao bujicu tuge. U takvim
uvjetima su neki od muslimana, ne obraćajući pažnju na uzvišena učenja islama i Božijeg
Poslanika, izgovarali neke riječi slično kao što čine nevjernici kada izgube drage osobe.

1. Kako je moguće da vjernici postanu slični nevjernicima?

Vjerovanje ili iman je srčano prihvatanje istina i predavanje njima. Međutim, sljedeći korak –
djelatna predanost i prihvatanje – iziskuje veći stepen uvježbavanja i truda. Tajna zbog koje u
je u (عملوا الصالحات) dolazi dobra djela čine (آمنوا) brojnim ajetima odmah nakon riječi vjeruju
tome da vjernici trebaju život usaglasiti sa zahtjevima vjerovanja i da im djela (uključujući

ponašanje i govor) moraju biti takva da zaslužuju da se nađu pored tog vjerovanja. Prema tome, ako se vjernicima kaže da ne smiju biti kao nevjernici, to znači da treba da svoje ponašanje i govor usklade sa vjerovanjem i da njegove učinke pokazuju u različitim oblastima života.

O razlici između stepena vjerovanja i djelovanja postoje veoma jasni hadisi, od kojih možemo navesti sljedeći:

“Ponekad Bog voli roba, ali ne voli njegovo djelo, a ponekad voli djelo, a ne voli onoga koji ga čini.”[2]

Vjerovanje posjeduje stepene i za svaki vrijede posebna pravila. Na nekim stepenima još uvijek .(ima širka (mnogoboštva

وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

Većina njih ne vjeruje u Allaha, a da Mu druge ravnim ne smatra.[3]

Prema tome, moguće je da vjernici na određenom stepenu padnu pod uticaj nevjerničke propagande ili da im vjerovanje još uvijek nije na stepenu iskrenosti, a onda se tako dogodi da im ponašanje nije usklađeno sa vjerovanjem. Kur'an nastoji potaknuti razvoj i uzdizanje vjernika, a Božije zaštitništvo dolazi upravo u značenju upućivanja vjernika iz tame prema :svjetlosti

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo.[4]

Zasigurno vjernici posjeduju određene tmine iz kojih ih Bog želi izvesti. S obzirom na to da ih imaju, potpadaju pod uticaj nevjernika, jer osoba koja stoji na svjetlosti i vidi zamku ne može u nju pasti.

Opasna razmišljanja koja prijete vjernicima su ona kada misle kako su time što su uzvjerovali postigli stepen savršenstva te da kod njih nema nikakvog pogrešnog ponašanja ili zastranjivanja. Takvo što važi samo za one koji su muhlesin (vjernike čija su srca pročišćena posebnom Božijom milošću), a svi ostali trebaju napustiti takva umišljanja i biti na oprezu, kako bi postepeno povećali svoju spoznaju i usaglasili svoje ponašanje sa vjerovanjem.

2. U čemu vjernici ne smiju biti slični nevjernicima?

Nema sumnje da ovaj slučaj predstavlja samo jedan primjer, jer je pokušeno slijeđenje

nevjernika na svim poljima koja uzrokuju širenje njihove kulture ili ih čine sretnim. Prije :spuštanja ovog ajeta objavljen je sljedeći ajet iz sure Enfal

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ

I ne budite kao oni koji su, da se pokažu svijetu, nadmeno iz grada svoga izašli da bi od Allahova puta odvrćali.[5]

Ima mnoštvo ajeta koji od vjernika traže da ne potpadaju pod uticaj nevjernika. Izdvajanje takvih ajeta zahtijeva poseban istraživački rad.

Ono što treba posebno uzeti u obzir je to da vjernici uvijek trebaju biti svjesni kako je suprotstavljenost imana i kufra veoma ozbiljna i neizbježna te da ova dva reda, svjetlosti i tame, odnosno predanosti Bogu i predanosti egu stoje jedan naspram drugog kroz historiju čovječanstva. Ako u određenom razdoblju neprijatelj na lice stavi masku prijatelja ili izgovara lijepe slogane, ne treba se zavarati i opustiti. Prije nego što dođe do vojnog sukoba, treba biti svjestan njegovih psihološko-propagandnih radnji koje imaju za cilj slabljenje duha i razaranje iznutra. Na ovaj način i uz uvažavanje različitih uvjeta moći će se raskrinkati neprijateljske metode i preduzeti koraci ka njihovom poništavanju.

Ono što treba istaknuti u vezi sa ovim ajetom, a i velikim brojem drugih, jeste način kur'anskog izražavanja. Kada želi ukazati na neko pogrešno djelovanje, onda navodi konkretan primjer i ne zadovoljava se spominjanjem samog ponašanja. Ne kaže: "Vjernici, nemojte tako govoriti!", već kaže: "Nemojte raditi kao nevjernici koji tako rade!" Ovaj način izražavanja stavlja naglasak na posebnu odgojnu metodu u kojoj se podcrtava praktičan primjer, kako slušatelji ne bi osjetili da se govori uprazno i da ne postoje praktični primjeri onoga o čemu se govori.

zadobija veoma široko (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا) Danas rečenica: Nemojte biti kao nevjernici značenje, a za vjernike predstavlja nužnost obraćanja pažnje na ovu napomenu.

Danas se u svijetu, na različitim poljima, razmatraju različite teme koje su u suprotnosti sa temeljima tevhida, a njih vjernici zbog nepažnje i opuštanja uglavnom ponavljaju. To su: sloboda i demokratija sa njihovim pogrešnim zapadnjačkim načelima, popustljivost čak i u vjerovanju, odbacivanje primjene sile čak i protiv tlačitelja, različita tumačenja vjere, racionalizam nasuprot teizmu i stotine drugih tema koje privlače pažnju.

3. Zašto nevjernici tako govore?

Način posmatranja svijeta i pojava svaku osobu vodi do posebnih djelovanja koja su u skladu sa njenim posmatranjem. Nevjernici su osobe koje ne vjeruju u Onaj svijet (a poriču ga iz

različitih razloga), a to znači da je, prema njihovom mišljenju, smrt kraj svega. S druge strane, ne vjeruju u savršeni i mudri poredak Vladara Ovog svijeta te su zbog toga onemogućeni da ispravno pojasne pojave oko sebe. Kao proizvod takvog gledanja i pojašnjenja, kada vide da su neke osobe otišle na bojno polje i poginule ili su umrle na putu i daleko od svojih porodica, izražavaju veliko žaljenje, što je u potpunom saglasju sa njihovim gledanjem na svijet.

Žalosno je da vjernici koji imaju potpuno drugačije gledanje govore kao i oni. Ukoliko se upoznemo sa načinom gledanja i razumijevanja svijeta neke osobe, odnosno ukoliko se upoznemo sa njenim svjetonazorom, možemo pretpostaviti kako se ponaša i kako živi. Naša pretpostavka će u velikoj mjeri biti bliska stvarnosti. Također, ukoliko proučimo nečije ponašanje i govor, donekle ćemo spoznati način njegovog gledanja na svijet i ljude. Uzrok ovih spoznaja i pretpostavki, koje su blizu stvarnosti, leži u bliskoj i sistemskoj vezi koja postoji između stavova i postupaka, tako da se može tvrditi da većina ljudi živi onako kako razmišlja, dakle, njihovo djelovanje i ponašanje je odraz njihovog razmišljanja. Upravo zbog toga, sve dok se ne popravi razmišljanje, nije moguće postići neki veći uspjeh u popravljanju ponašanja. Nevjernici se ponašaju u skladu sa svojim pogrešnim razmišljanjem i ovakve izjave predstavljaju odraz njihovih stavova i poimanja pitanja smrti.

4. Šta je cilj takvih izjava?

Ukratko možemo reći: "Iz posude izlazi ono što se u njoj nalazi." Nevjernici ukazuju na ono što se nalazi u njihovim srcima, na ono u šta vjeruju i govore u skladu sa svojim viđenjem svijeta.

Međutim, moguće je da sve nije tako jednostavno i da oni žele širenjem svojih ideja nanijeti udarac vjernicima. Uistinu, oni su poveljeli jedan psihološki rat radi stvaranja zastoja kod vjernika.

Kao što vjernici žele proširiti svoje misli i ideje i to smatraju jednim velikim džihadom, nevjernici, također, šire svoju propagandu i ideje. Oni se koriste onom prilikom kada su osjećanja muslimana povrijeđena i kada im je moguće sipati sol na ranu. Izgovarajući obmanjujuće riječi koje istovremeno uzburkavaju osjećaje, stvaraju prave valove propagande.

(لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ) Ukoliko rečenica: Da Allah učini to žaljenjem u srcima njihovim znači da Bog želi da stavi u srca nevjernika žal zbog toga što od vjernika neće čuti takve riječi, onda postaje jasno da nevjernici širenjem ovakvih glasina razmišljaju o ostvarenju svojih zlobnih ciljeva. Da bi ostvarili svoje ciljeve, oni posežu za "lovom u mutnom" u vidu psihološkog rata. Tako postaje jasno da oni ovim riječima ne žele samo iskazati svoje neispravno vjerovanje, već žele onesposobiti vjernike i uništiti bilo kakav otpor.

U svakom sukobu psihološka borba i propaganda zauzimaju posebno mjesto, što je nevjernicima bilo sasvim jasno. Iz jednog značajnog broja kur'anskih ajeta moguće je izvući

sadržaj psihološko-propagandnog rata neprijatelja islama. Također je jasno da će neprijatelj, ako u psihološkom ratu može upotrijebiti svoje snage i posredstvom njih širiti svoju propagandu, u velikoj mjeri biti uspješan. Ustvari, na ovaj način, ulažući malo dobit će mnogo. Ako ovaj ajet pažljivije sagledamo, vidjet ćemo da Uzvišeni Bog u njemu vjernike podučava načinu poništavanja neprijateljske propagande. Ono čemu nas podučava predstavlja ideju vodilju za sve naraštaje, posebne za one koji se sa neprijateljem sudaraju neumoljivo. Ajet, također, predstavlja veliko predavanje za one koji se bore na ogromnom polju uvjerenja i djelovanja.

Spremnost za borbu na Božijem putu i kultura otpora po cijenu šehadeta predstavljaju najvažniju tajnu uspjeha muslimana u prvom stoljeću islama, a zapravo i u svim vremenima.

Neprijatelji islama i licemjeri su sve svoje poraze i neuspjehe koje su iskusili u borbi s muslimanima povezivali sa gore navedenim osobinama muslimana. Oni su tražili način kojim bi muslimane lišili stanja spremnosti za borbu na Božijem putu i kulture otpora. Jedno od važnih sredstava psihološkog ratovanja je pretvaranje moći neprijatelja u slabost i pokazivanje slabosti neprijatelja većom nego što ona jest. Nema sumnje da spremnost za šehadet na Božijem putu i nemanje straha od smrti na putu Istine prilikom suočavanja sa neprijateljem predstavljaju moć muslimana. Neprijatelj upućen u ovu činjenicu, da bi uništio ovaj oslonac muslimana, čini sve što je u njegovoj moći i ne propušta nijednu pogodnu priliku. Jedna od pogodnih prilika je vrijeme u kojem su osjećaji muslimana povrijeđeni i kada je zbog tih osjećaja tlo postalo podesno za iznošenje ideja koje vode ka zastranjenju.

5. Na koga se misli kad se kaže braća nevjernika?

Nevjernici su druge nevjernike doživljavali kao braću i na ovaj način su im se i obraćali. Kada bi došlo do rata ili kada bi neki od njih otputovao, a ako bi tom prilikom neko stradao, oni bi tada govorili: "Da nisu otišli, sada bi bili živi i bili bi kod nas."

S obzirom na navedeno, nije potrebno razmatrati da li je ovih nevjernika bilo i u Medini. Ne samo da su nevjernici Mekke izgovarali iste riječi, već i nevjernici bilo kojeg drugog mjesta kada bi im u ratu ili na putu stradala draga osoba. To isto čine i sada, a što je u skladu sa njihovim poimanjem smrti.

Međutim, ako je ovdje riječ o skupini nevjernika iz Medine, koji su licemjerno djelovali i uistinu bili nevjernici, ali su zbog određenih koristi prikrivali svoje nevjerništvo, u tom slučaju riječ braća može imati dva značenja. Ili je riječ o licemjerima koji su bili prinuđeni da sa muslimanima učestvuju u nekim vojnim pohodima i tom prilikom su stradali, ili su umrli tako da su njihovi prijatelji o njima izgovarali ovakve riječi, ili je, pak, riječ o vjernicima koji su u Medini

živjeli zajedno sa licemjerima i prema njima se odnosili kao prema braći. Naime, prema njima su se odnosili veoma milosrdno, u nadi da će ih osvijestiti i usmjeriti na Pravi put.

Čini se da ajet više odgovara prvom značenju, zbog toga što nema nikakvog uvjetovanja u dijelu gdje se kaže: *(صَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرَى)*.

Međutim, u narednom ajetu, kada se govori o smrti i stradanju vjernika, navodi se jedan uvjet, a Pored toga, nigdje se u Kur'anu borci na Allahovom *(فِي سَبِيلِ اللَّهِ)* to je: Na Allahovom putu ne predstavljaju kao braća nevjernika.

6. *(صَرَبُوا فِي الْأَرْضِ)* i vojne misije *(غُرَى)*?

Kada neko umre, malo ko od prijatelja i porodice će reći: "Da je bilo ovako, ne bi umro!", jer njegovu smrt vide kao prirodnu pojavu i, što joj bliže svjedoče, jasnije osjećaju nemoć da je spriječe. Međutim, kada je riječ o smrti na putu ili na bojnom polju, s obzirom na to da joj se dodaje i jedan vanjski činilac, ljudi su odmah skloni razmišljanju o tome da ne bi došlo do smrti da nije bilo rata ili puta. Zbog toga što nevjernici ne obraćaju pažnju na činjenice kao što su određeni smrtni čas, Božije određenje i sudbina te činjenice o kojima će biti riječi u nastavku ajeta, oni su izloženi ovakvim površnim prikazima smrti svojih najbližih. Oni odmah tragaju za izvanjskim uzrocima tako da odlazak na put i učešće u ratu smatraju jedinim razlogom pogibije ili smrti svojih prijatelja. Uzalud žele da do toga puta ili boja uopće nije ni došlo, da se taj gorki događaj nije ni desio.

Ratovi se ne dešavaju uvijek daleko od zavičaja. Nekada se dešavaju u domovini, a nekada su povezani sa putovanjem. Međutim, s obzirom na sudbonosni značaj ratova za sve narode i nacije u povijesti, u ovom ajetu se posebno podcrtava rat, a nasuprot njemu nalazi se putovanje. Ne treba zanemariti činjenicu da se ovi ajeti odnose na Bitku na Uhudu i da razmatranje pitanja ratovanja u njima ima za cilj iznošenje stava Kur'ana o tom pitanju.

7. *(مَاتُوا)* i biti ubijen *(قُتِلُوا)*?

Tragičnost pogibije i bol koju nanosi ljudima doveli su do toga da se ona smatra posebnom vrstom smrti. Zapravo se pogibija može staviti nasuprot običnoj smrti.

U većini slučajeva pogibiji prethodi izbor. Stupanje u rat i odbrana od agresije predstavljaju pitanje izbora dok, s druge strane, smrt nije takva i uvijek nas iznenadi te protiv nje ne možemo ništa učiniti. Stoga je ljudi prihvataju, zbog toga što su na to prinuđeni.

U predajama koje se prenose od Čistih Imama između prirodne smrti i pogibije na Allahovom putu se vidi temeljna razlika, na osnovu koje zaključujemo da osobe koje poginu na Božijem putu nisu kušale okus smrti. One će se u Razdoblju povratka vratiti kako bi smrću otišli s Ovog

[6]. (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ). svijeta i bili obuhvaćeni ajetom koji kaže: Svaka duša će kušati smrt. Prenosi se da je Zurare pitao Imama Bakira: "Da li je onaj ko je poginuo umro?" Odgovorio je: "Smrt je smrt, a pogibija je pogibija." (Znači da se to dvoje razlikuje). Zurare reče: "Niko ne može poginuti, a da ne umre." Hazreti Bakir reče: "Zurare, Božiji govor je istinitiji od tvojih riječi, (أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ) ...a Bog između smrti i ubistva pravi razliku kada kaže: Ako bi on umro ili ubijen bio (مُتُّمٌ أَوْ قُتِلْتُمْ لِلَّهِ تُخْشَرُونَ). [7] ili kada kaže: Bilo da umrete ili da poginete, sigurno ćete se pred Allahom iskupiti [8]. O Zurare, nije onako kao što ti kažeš. Smrt je smrt, a pogibija je [8]. pogibija."

(كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ). Zurare reče: "Tada sam Imamu rekao da Bog kaže: Svaka duša će kušati smrt. Znači li to da onaj ko pogine ne kuša smrt?" Imam Bakir reče: "Onaj koji pogine od [9]. (أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ) mača nije isti kao onaj koji umre na postelji. Zasigurno će se onaj koji pogine kao šehid vratiti na Ovaj svijet kako bi kušao okus smrti!" [10]

8. Šta Bog stavlja u srca nevjernika kao žaljenje?

Žaljenje predstavlja tugu za nečim što je minulo.

To što nevjernici žale za braćom i govore: "Kamo sreće da nisu otišli i da su ostali živi", predstavlja samo po sebi najviše žaljenje koje je obuzelo njihova srca. Oni sa tugom i potištenošću o tome govore i to za njih predstavlja duševnu patnju. Možda se ovdje pod žaljenjem misli na njihovu želju da čuju i vjernike kako izgovaraju ovakve riječi, ali to nikako ne mogu čuti. Bog ne dozvoljava vjernicima da izgovaraju te riječi, pa u srcima nevjernika ostaje žaljenje što ne čuju vjernike da to govore.

Nevjernici misle da su svi poput njih, da su i vjernici kao i oni i da samo izgovaraju velike tvrdnje, koje su uobičajene za vrijeme mira i lagodnosti, kada se svi predstavljaju kao hrabri i izgovaraju slogane. Ali, u osjetljivim okolnostima te tvrdnje bivaju zaboravljene i do izražaja dolazi ono što je unutra. To znači da će, po njihovom mišljenju, u osjetljivim okolnostima i vjernici poput njih izgovarati riječi koje su u suprotnosti sa onim što tvrde. To će se moći smatrati dokazom neispravnosti tvrdnji vjernika. Stoga, od vjernika se traži da se paze takvih okolnosti, da nevjernicima ne daju izgovore i da im, u najmanju ruku, ne daju razloga da se raduju kako bi im to žaljenje i dalje ostalo u srcima.

9. Da li je žaljenje neka vrsta kazne koju Bog spušta u srca nevjernika?

Čini se da ajet ukazuje na to da je žaljenje Božija kazna nevjernicima. Ona će ih sustići na Ovom svijetu, a nakon smrti će se upoznati sa njenom dubinom i zbiljom. Zapravo, to je .(Jevmu-l-hasre (Dan tuge

وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

I napomeni ih na Dan tuge kada će sve biti gotovo, a oni su ravnodušni bili i nisu vjerovali.[11] Nevjernici žale za izgubljenom braćom i to ih čini neraspoloženim, a od te tuge i neraspoloženja nemaju nikakve koristi. Izuzev tuge i žaljenja, nikakvog dobitka nemaju, ili su, pak, nezadovoljni time što ne mogu čuti da vjernici izgovaraju takve riječi. Njihova srdžba i mržnja prema vjernicima stalno raste, a njihova nutrina se ispunjava neprijateljstvom i zlobom. Sve je to mala Božija kazna na Ovome svijetu i to je uvod za veliku Božiju kaznu na Sudnjem danu. Na kraju krajeva, i nevjernici se moraju pripremiti za onosvjetsku kaznu. Ako proučimo stanje vjernika u trenutku smrti ili šehadeta njihovih prijatelja i uporedimo ga sa stanjem nevjernika, spoznat ćemo dubinu kazne za nevjernike na Ovom svijetu, Božiju milost prema vjernicima, kao i izvanrednu radost i svježinu koje im Bog šalje u nedaćama. U tom trenutku će nas obuzeti ogromna sreća i učinit ćemo sedždu zahvale pred Bogom.

10. (وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ)? Koja je poruka rečenice: A Allah i život i smrt daje

Nevjernici misle da su odlazak u rat ili na putovanje uzrok smrti neke osobe, a da je ostanak uvjet za njeno preživljavanje. Međutim, i smrt i život se nalaze u Božijim rukama. Hiljade osoba niti je učestvovalo u ratu niti su gdje putovali, ali su ipak umrli. S druge strane, hiljade osoba je putovalo ili prisustvovalo smrtonosnim okolnostima, ali su ipak preživjeli.

Osobina nevjernika je da umjesto da obrate pažnju na Glavni činilac i Uzrok svih uzroka, oni gledaju nekoliko nevažnih, površnih i prividnih činilaca. Oni su nemoćni da vide Glavni izvor ili su, pak, sami sebe učinili takvima. Naravno, to nije nedostatak koji ih se tiče samo u ovakvim pitanjima, već oni u svim ostalim okolnostima raščlanjuju temu veoma površno i samo izvanjski.

Glavna osobina nevjernika je da su Boga izbrisali iz ustroja postanka svijeta. Oni u svakoj prilici pokazuju ovu svoju osobinu. Međutim, vjernici ih u tome ne trebaju slijediti.

prethodi sklopu daje smrt (يُحْيِي) Zanimljiv detalj u ovom ajetu je da sklop riječi daje život a to znači da darivanje života ima prvenstvo. Čak i smrt ima vezu sa darivanjem života, (يُمِيتُ), jer je ona uistinu uvod u jedan bolji i obuhvatniji život.

Kur'anski tevhidski stav je sljedeći – u različitim životnim prilikama treba gledati na Istinski i Glavni izvor i ne treba dozvoliti da površni i prividni uzroci skrenu pažnju s tog Izvora. Drugim riječima, tevhidsko učenje ima za cilj da čovjeka prevede iz vanjštine u unutrašnjost egzistencije kako bi pored izvanjskog vidio i ono unutrašnje. Svaka smrt obično ima jedan fizički uzrok, a najjednostavniji primjer toga je srčani ili moždani udar. Međutim, ne može se sve svesti samo na ove uobičajene činioce. Iza zavjese svijetom vladaju veoma složeni činioći

koje nije moguće razumjeti bez ispravnog razumijevanja kur'anskog tevhida. se obraća vjernicima. To znači: ne (وَاللَّهُ يُخَيِّ وَيُمِيتُ) Dio ajeta A Allah i život i smrt daje pridajite značaja uobičajenim riječima nevjernika i nemojte pasti u zamku njihovih privida. Nemojte događaje tumačiti tako jednostavno kao oni i nemojte zaboraviti da Bog ima ključnu ulogu u dešavanjima u svijetu egzistencije. U Božijim rukama je i život i smrt, poput svih drugih stvari kojima On upravlja i odlučuje. On nema nikakvog sudruga, a pogrešno je i zamisliti da u Njegovoj svetoj blizini ima sudrug.

11. (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) Koja je poruka rečenice Allah dobro vidi ono što radite Ako je vjernicima dato upozorenje, dato im je i jamstvo ostvarivanja tog upozorenja. Nije riječ samo o pukom upozorenju, već ono ima i potporu. Ta potpora je velika koliko je veliko Božije znanje i koliko je duboka i svestrana Božija svijest. Govor također predstavlja dio djelovanja, a u ovom ajetu se od vjernika traži da ne budu poput nevjernika, da ne govore kao oni. To znači da ne izgovaraju riječi koje izgovaraju nevjernici, jer Bog zna šta oni rade. Ono što igra značajnu ulogu u odgoju vjernika je svijest o Božijem prisustvu i Njegovom znanju o svim vanjskim i unutrašnjim oblastima ljudskog života. Upravo zbog toga se u veoma velikom broju ajeta ova tema opetuje i na različite načine napominje.

12. Zašto se smrt vjernika svrstava u pogibiju na Božijem putu (šehadet)? Vrata šehadeta nisu uvijek otvorena, a bojno polje i džihad nisu uvijek na raspolaganju vjerniku. Međutim, uvijek je bilo i sada ima mnogo kulturnih i znanstvenih djelovanja čiji je cilj širenje Božije vjere i islamskih učenja. Bilo je i ulaganja napora zarad uzdizanja muslimana, islamskih zemalja i njihove izgradnje radi jačanja vjernika i vjere. Ovakva djelovanja se nikada se ne smiju obustavljati. Uzvišeni Bog će nagraditi svakog ko na ovom putu umre, mada se to nikako ne može porediti sa veličinom šehadeta na bojnom polju. :Hazreti Sadik je prenio da je Božiji Poslanik rekao

نَبِيُّ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

Namjera vjernika je bolja od njegovog djela.”[12]“

Nekada vjernici imaju veoma vrijedne namjere koje imaju više uticaja na njihov razvoj i usavršavanje od njihovih djela. Osoba koja je htjela postići stepen šehadeta, ali zbog određenih okolnosti nije uspjela u tome, ili osoba koja je cijeli svoj život posvetila širenju vjere i kur'anskih

učenja, ili ona koja je učinila veliki napor radi uzdizanja muslimana bez sumnje nije umrla
običnom smrću i zasigurno će zaslužiti Božiju milost.

13. (لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ) 13. Zbog čega oprost prethodi milosti u ajetu: Oprost i milost Allahova
:Božija milost obuhvata sveukupnu egzistenciju

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

A milost Moja obuhvata sve.[13]

Ono što sprječava okorištavanje ovom sveobuhvatnom milošću ista je ona prepreka koja
nestaje Božijim oprostom.

Božije svjetlo osvjetljava svu egzistenciju, ali zastori uobrazilja onemogućavaju viđenje. Božiji
ljudi su oni ljudi koji žele pokidati ove zastore i oni na koje Bog, vidjevši njihovu iskrenost,
spušta Svoj oprost i uklanja navedene zastore.

U hadisu o Miradžu stoji:

“Suzdržavanje od grijeha predstavlja početak, središnji dio i završetak vjere.”[14]

Također je važno ukloniti prepreke na duhovnom putovanju, a to se postiže suzdržavanjem od
griješenja.

Oprost posjeduje određene stepene i svaka skupina, na bilo kojem stepenu, koristi se jednom
posebnom vrstom oprosta. To ide dotle da se govori o oprost u Džennetu, koji se u pravilu
:odnosi na uklanjanje zastora. Inače, oprost grijeha će biti učinjen prije ulaska u Džennet

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّنْ مَّاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِّنْ لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِّنْ خَمْرٍ لَّذَّةٍ
لِّلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ

Takav je Džennet, koji je obećan onima koji se Allaha boje – u njemu su rijeke od vode
neustajale, i rijeke od mlijeka nepromijenjena ukusa, i rijeke od vina, prijatna onima koji piju, i
rijeke od meda procijedenog i gdje ima voća svakovrsnog i oprosta od Gospodara njihova.[15]

Ako se ispravno izabere put, moguće je zanemariti sporedne nevolje koje se nalaze na putu.

Glavno je vjerovanje u istine i pokoravanje njima, a put o kojem je riječ je put robovanja i
činjenja dobrih djela. Vjernici biranjem ovog puta dobijaju najvrjednije blago svoga života, a
činjenjem dobrih djela, kao neodvojivim dijelom vjerovanja, oni stupaju na taj put. Međutim, to
ne znači da na tom putu neće načiniti nikakav propust ili grešku. S jedne strane, ljudska duša
koja naginje zlu i, s druge strane, ljudsko neznanje i nemar stalno stvaraju pretpostavku za

nastanak grijeha, a to zahvata i vjernike. Međutim, s obzirom na to da posjeduju ono što je glavno te hode ispravnim putem, Uzvišeni Allah će prema njima biti plemenit i podariti će im Svoj oprost.

Kada u školi neko ne pokazuje želju za učenjem i ukoliko uopće ne vjeruje u to, neće dobiti pomoći ni od koga. Također, osoba koja napusti školu neće moći koristiti dodatne časove kako bi nadoknadila propušteno. Međutim, učenici koji su vrijedno radili, istovremeno se suočavajući sa poteškoćama, okoristit će se pomoći i dodatnim časovima.

Način na koji se u ovom ajetu govori o Božijoj milosti je takav da obuhvata sve vrste Božije milosti i plemenitosti. Sve nagrade koje su u ostalim ajetima obećane vjernicima, borcima i šehidima na Božijem putu izražene su u jednoj riječi – rahmet (milost).

nasuprot Božijem oprost i milosti? (مَّا يَجْمَعُونَ) 14. Šta je ono što gomilaju Ljudi koji ne vjeruju sav svoj život posvećuju gomilanju bogatstva i ugođaja, ili, pak, žele zadobiti društveni položaj, ugled i dostojanstvo. Sav njihov životni trud se može sažeti u beznačajno bogatstvo, odnosno nagomilani imetak, a tome se može dodati i malo slave među ljudima. Međutim, njihovom smrću sav imetak se dijeli, slava i ugled ne traju dugo i tako bivaju zaboravljeni. Ništa od toga im neće pomoći na Drugom svijetu, kao što im to bogatstvo i slava nisu donijeli neku korist ni na Ovom svijetu. To ih je uglavnom više veselilo nego što im je rješavalo nevolje.

Svi užici koje ljudima pruža život traju samo dotle dok ih ne ostvare. Kada postignu ciljeve, u njima više ne uživaju, jer im postaju potpuno nezanimljivi i obični. Stoga bivaju prinuđeni da idu za drugim privlačnim stvarima. Takvo nastojanje može trajati cijeloga života i na kraju im neće donijeti ništa osim žaljenja na Ovom svijetu.

Cijeli jedan život su se mučili za ništa ili gotovo ništa!

Da bi nam gore navedeno bilo jasnije, najbolje bi bilo ponovo razmotriti želje koje smo nekada imali (čisto dunjalučke želje) i koje su nam bile veoma važne, a uspjeli smo ih ostvariti. Da vidimo danas, kada smo ih ostvarili, koliko su za nas slatke i privlačne i da li uopće u njima ima ikakvoga užitka?

:izrečena je u brojnim ajetima poput (مَا يَجْمَعُونَ) Zbilja: Ono što oni gomilaju

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ

Znaite da život na Ovom svijetu nije ništa drugo do igra i razonoda i uljepšavanje i međusobno hvalisanje i nadmetanje imecima i brojem djece.[16]

:je privid o kojem govori ajet (ما يجمعون) Ono što oni gomilaju

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

A djela nevjernika su kao varka u ravnici u kojoj žedan vidi vodu, ali kad do tog mjesta dođe, ništa ne nađe – a zateći će da ga čeka kraj njega Allahova kazna i On će mu potpuno isplatiti račun njegov, jer Allah veoma brzo obračunava.[17]

:je “paukova kuća” koju uništava oluja (ما يجمعون) Ono što oni gomilaju

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنَ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju![18]

jesu djeca i imetak koji nam neće pomoći na Budućem (ما يجمعون) Ono što oni gomilaju svijetu. Svako će bježati od svoga djeteta, a djela će biti poput lanaca obješena o naše noge i :tako će nam onemogućavati kretanje

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ۖ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ۖ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ

Na dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći. I od majke svoje, i od oca svoga, i od druge svoje i od djece svoje![19]

15. (مِمَّا يَجْمَعُونَ)? Poređenje bezgranične Božije milosti i oprosta sa onim što su nevjernici skupljali tokom svog života nije zbiljska usporedba, jer usporedba postojanja i nepostojanja, bivanja i nebivanja nije zbiljska usporedba. Međutim, upravo su ova nepostojanja upropastila živote mnogih ljudi, premda mnogima predstavljaju dio njihovih želja. S obzirom na to da na Ovom svijetu imamo posla sa beznačajnim stvarima, da bismo razumijevali, upotrebljavaju se ovakve usporedbe. Vjernici na Ovom svijetu također imaju posla sa onim što gomilaju, mada razmišljaju o mnogo uzvišenijim stvarima. Međutim, ponekad bivaju nemarni i zaboravni, tako da im oči padaju na

izvanjsko blještavilo onog što gomilaju, a njihova srca padaju u iskušenja. S druge strane, nevjernici sve svoje mogućnosti i sposobnosti usmjeravaju kako bi postigli ono što gomilaju. Prema tome, mada ono što gomilaju ne predstavlja ništa više od privida, i u najboljem slučaju ne vrijedi ništa više od paukove kuće kojom se poigrava vjetar, to je nešto što je zarobilo ogromne vojske ljudi i mnogo je onih koji hode upravo ovim stazama. U skladu s tim, ovo poređenje ima svrhu da određenu stvar približi ljudskom razumijevanju, a ne da ponudi tačnu vrijednost onog što gomilaju u odnosu na Božiju milost i oprost.

16. Zašto se u ovom ajetu, kada se govori o nevjernicima, prvo spominje smrt a potom pogibija, a kada se govori o Bogu, onda je obrnuto?

U riječima koje se prenose od nevjernika prvo se govori o putovanju, a onda o ratu i, upravo zbog toga, radi očuvanja redoslijeda u nastavku navođenja govora nevjernika, prvo se spominje smrt, a potom stradanje u ratu. Međutim, u narednom ajetu, kada se Bog obraća vjernicima i kada govori o suštini onoga o čemu je riječ, prvo govori o pogibiji na Božijem putu, a potom o smrti. To je zato da bi postala jasna prednost časti pogibije na Božijem putu. U trećem ajetu se ponovo vraća prethodnom redoslijedu, a to je općenitost smrti i posebnost pogibije na Božijem putu.

U pogledu značenja, smrt je u odnosu na pogibiju općenitija. Za svaku se pogibiju kaže da je smrt, ali svaka smrt nije pogibija. Pored toga, većina ljudi ne odlazi s Ovog svijeta pogibijom.

Zapravo se pogibije dešavaju veoma rijetko. Prema tome, u riječima koje se prenose od nevjernika i u posljednjem dijelu ovog ajeta, gdje se navode Božije riječi, poštuju se uobičajeni redoslijed: prvo se navodi općenito, a potom posebno. Ono što je upravo važno jeste ispitivanje srednjeg ajeta, koji pogibiju navodi prije smrti, a tu nije riječ o običnoj pogibiji, već je riječ o pogibiji na Allahovom putu. Prednost ove vrste pogibije je tolika da to nije potrebno objašnjavati i dokazivati.

Kur'an nam ne dozvoljava da upotrebljavamo riječi smrt i umrijeti kada govorimo o šehidima koji su poginuli na Božijem putu. Upravo zbog toga, sam Kur'an nas praktično poučava i govori nam o načinu na koji oni sele na Drugi svijet, izražavajući to riječju pogibija, a izbjegava da :upotrijebi riječ smrt kada o njima govori

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga.[20]

17. Šta znači okupiti se pred Allahom (حشر الى الله)?
:se javlja u značenju sakupljanje i okupljanje (حشر) Riječ hašr

ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ

Bit će to sakupljanje za Nas lahko.[21]

:U većini slučajeva hašr se tumači kao sakupljanje, a navodi se sljedeći ajet

وَحْشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودَهُ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ

I skupiše se Sulejmanu vojske njegove, džini i ljudi i ptice.[22]

Ono što je zanimljivo kada je riječ o značenju pojma hašr je okupljanje u Božijem prisustvu. I drugi ajeti govore o vraćanju Allahu, međutim, ono na što ukazuje riječ hašr je to da će vraćanje biti skupno i da će se sva stvorenja okupiti ispred Boga. Mnogi kur'anski ajeti ukazuju na ovo značenje i, u najmanju ruku, bar će neki stepeni Drugog svijeta biti ovakvi.

Odnosi koji su vladali među ljudima i veza čovjeka sa okolnim svijetom iziskuju to da se jednoga dana svi zajedno iskupe kako bi se osvijetlila i pojasnila zbilja međusobnih uticaja. Na kraju krajeva, Budući svijet je vrijeme kada će se objelodaniti zbilje, a veliki broj tih zbilja nastaje kao plod veze čovjeka sa svima oko sebe. Očitovanje ovih zbilja je moguće samo okupljanjem svih.

Prema tome, okupljanje ljudi i drugih stvorenja, što se u Kur'anu izričito ističe, predstavlja uvod za ostvarenje Ahireta i jedan od temelja ostvarenja Sudnjeg dana.

iskazano u obliku podsticaja ili upozorenja? 18. (حشر) Da li je okupljanje kod Boga S obzirom na kontekst prethodnog ajeta, u kojem se govori da je nagrada za smrt i pogibiju također predstavlja (حشر إلى الله) vjernika oprost i Božija milost, ovo okupljanje kod Boga radosnu vijest za vjernike, a ona je mnogo važnija i vrednija od dvije prethodne nagrade. Osoba koja je obuhvaćena Božijim oprostom i koja je kao plod toga očišćena uz pomoć Božije milosti, te ukrašena i uljepšana, spremna je da bude primljena kod Boga. Daje joj se dozvola da : (وجه الله) uđe kako bi gledala Božije lice

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ ۖ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ

Toga dana će neka lica blistava biti, u Gospodara svoga će gledati.[23]

Premda će se svi okupiti pred Allahom, ipak, samo će se vjernici pojaviti pred Allahom nakon što budu okupani Božijim oprostom i nakon što im bude data Božija milost, a to će biti veoma ugodno.

Možda se u ovom ajetu nalazi druga radosna vijest koja je vjernicima veoma važna, a to je da će biti okupljeni pred Allahom zajedno sa nevjernicima koji su ismijavali njihovo vjerovanje i koji su ih mnogo uznemiravali i vrijeđali. Tada će svima biti predložene istine i vjernici će se smijati :nevjernicima

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ

Danas će oni koji su vjerovali – nevjernicima se podsmijavati.[24]

Kur'anski ajeti na različitim stepenima govore o različitim temama. Obični ljudi mogu razumjeti značenje oprosta i milosti, tako da se ovo dvoje stavlja naprijed. Međutim, odabranim ljudima se obraća aluzijama, što je mnogo suptilnije, i Kur'an govori o većim počastima, koje nisu razumljive običnim ljudima. Stoga, mnogi ljudi iz ovih ajeta izvlače pouku i upozorenje, dok .jedna skupina ljudi razumijeva najuzvišenije radosne vijesti

NAPOMENE

S obzirom na svoje usko gledanje na stvari i nevjerovanje u proživljenje nevjernici smrt i pogibiju smatraju završetkom života. Oni ne vjeruju u vječnost i nagradu na Drugom svijetu. Kao posljedica toga, za njih je smrt najveći gubitak, a osoba koja umre je najjadnija i ujedno je najveći gubitnik. Međutim, kur'anska i poslanička učenja stalno upozoravaju vjernike da je smrt početak pravog života, a ne njegov svršetak. Prema tome, od vjernika se očekuje da na smrt ne gledaju kao nevjernici, a ovaj ajet ukazuje upravo na tu činjenicu.

Kada dođe do tragičnih događaja kao što su pogibija muslimana na bojnopolju ili smrt za vrijeme neke djelatnosti, osjećanja bivaju povrijeđena i nadvladavaju razum. U takvim okolnostima vjernici izgovaraju neke riječi koje nisu u skladu sa njihovim vjerovanjem i koje su nasuprot vjerskim učenjima. Uistinu, poruka ovog ajeta je da, u okolnostima kada su osjećanja povrijeđena, njih treba nadzirati, a nikako ne treba svašta govoriti i zaboravljati istine.

Nemoguće je zanemariti potpadanje pod uticaj nevjernika i površnih, ali hvalisavih osoba. Na početku islama tih primjera je bilo mnogo. I pored toga što je Božiji Poslanik bio živ, a Objava je

silazila, jedan broj vjernika je potpadao pod uticaj nevjernika i licemjera. Oni su ponekad izgovarali neodmjerene i besmislene riječi, tim riječima su odsijecali i potkopavali svoja vjerovanja i slabili duh boraca tako da su, ne želeći to, učestvovali u psihološkom ratu protiv muslimana.

-
- Ali 'Imran, 156-158.[1]
[2]Nehdžu-l-belaga, hutba 154, str. 216.
[3]Jusuf, 106.
[4]El-Bekare, 257.
[5]El-Enfal, 47.
[6]Ali 'Imran, 185.
[7]Ali 'Imran, 144.
[8]Ali 'Imran, 158.
[9]Ali 'Imran, 185.
[10]Tefsiru-l-'Ajjaši, sv. 2, str. 112.
[11]Merjem, 39.
[12] Usuli Kafi, sv. 2, str. 84.
[13]El-A'raf, 156.
[14]Iršadu-l-kulub, sv. 1, str. 203.
[15]Muhammed, 15.
[16] El-Hadid, 20.
[17] En-Nur, 39.
[18]El-'Ankebut, 41.
[19] 'Abese, 34-36.
[20]Ali 'Imran, 169.
[21]Kaf, 44.
[22] En-Neml, 17.
[23] El-Kijame, 22-23.
[24] El-Mutaffifin, 34